

فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری

صفحه‌ی اصلی وب سایت مجله:

www.jqe.scu.ac.ir

شاپا الکترونیکی: ۴۲۷۱-۲۷۱۷

شاپا چاپی: ۵۸۵۰-۲۰۰۸

دانشگاه شهید چمران اهواز

اثرات رانت منابع طبیعی و حکمرانی خوب بر شادکامی در کشورهای منتخب (رویکرد گشتاور تعمیم یافته)

سجاد فرجی دیزجی*^{1b}، فاطمه ضیغمی دهقانی** و حسین صادقی سقدل***

* دانشیار اقتصاد، گروه اقتصاد، دانشکده‌ی مدیریت و اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

ایمیل: s_dizaji@modares.ac.ir

0000-0001-8413-4580^{1b}

آدرس پستی: ایران، تهران، جلال آل احمد، پل نصر، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده‌ی مدیریت و اقتصاد، کد پستی: ۱۱۱-۱۴۱۱۵.

** کارشناسی ارشد اقتصاد انرژی، گروه اقتصاد، دانشکده‌ی مدیریت و اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

ایمیل: fateme_zeighami@modares.ac.ir

*** دانشیار اقتصاد، گروه اقتصاد، دانشکده‌ی مدیریت و اقتصاد، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

ایمیل: sadegh@modares.ac.ir

اطلاعات مقاله	طبقه‌بندی JEL	واژگان کلیدی
تاریخ دریافت: ۲۲ شهریور ۱۳۹۸ تاریخ بازنگری: ۷ بهمن ۱۳۹۹ تاریخ پذیرش: ۶ تیر ۱۳۹۹	N60, I30, D60	شادکامی، رانت منابع طبیعی، حکمرانی خوب، روش گشتاور تعمیم یافته

قدردانی: از داوران محترم بابت پیشنهادات ارزنده‌ی شان در بهبود این مقاله تشکر می‌کنیم.
تضاد منافع: نویسندگان مقاله اعلام می‌کنند که در انتشار مقاله ارائه شده تضاد منافی وجود ندارد.
منابع مالی: نویسنده‌ها هیچگونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

ارجاع به مقاله:

فرجی دیزجی، سجاد،، ضیغمی دهاقانی، فاطمه و صادقی سقدل، حسین. (۱۴۰۲). اثرات رانت منابع طبیعی و حکمرانی خوب بر شادکامی در کشورهای منتخب (رویکرد گشتاور تعمیم یافته). *فصلنامه‌ی اقتصاد مقداری (بررسی های اقتصادی سابق)*، ۲۰(۳)، ۳۱-۱.

 [10.22055/JQE.2020.31073.2146](https://doi.org/10.22055/JQE.2020.31073.2146)

© 2023 Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

چکیده گسترده

معرفی:

اقتصاد رفاه و شادکامی از حوزه های بسیار مهم و مورد توجه در ادبیات علم اقتصاد است که در سال های اخیر مورد توجه بسیاری از اقتصاددانان قرار گرفته است. با ورود اقتصاد شادکامی به ادبیات علم اقتصاد، بررسی چگونگی اثرگذاری عوامل اقتصادی و سیاسی بر شادکامی امری ضروری است. مطالعه حاضر به بررسی اثرات رانت منابع طبیعی و حکمرانی خوب بر شاخص شادکامی در کشورهای برخوردار از منابع طبیعی می پردازد. آزمون اثر تعاملی حکمرانی خوب و رانت منابع طبیعی بر سطح شادکامی کشورهای منتخب متکی به درآمد منابع طبیعی، مسئله محوری این پژوهش می باشد که در مطالعات قبلی به آن پرداخته نشده است.

متدولوژی:

اثر تعاملی رانت منابع طبیعی و شاخص حکمرانی خوب بر شادکامی در ۶۶ کشور دارای رانت منابع طبیعی بالای ۵ درصد از تولید ناخالص داخلی طی دوره زمانی ۲۰۰۵-۲۰۱۸ با استفاده از داده های تابلویی و به روش گشتاورهای تعمیم یافته (*GMM*) برآورد شده است. برای ایجاد اطمینان در خصوص مناسب بودن استفاده از این روش برای برآورد الگو، دو

آزمون برای بررسی اعتبار و صحت متغیرهای ابزاری به کار رفته مطرح است. آزمون اول، آزمون سارگان می‌باشد که فرضیه صفر آن حاکی از عدم همبستگی ابزارها با اجزای اخلاص است. مقدار آماره‌ی آزمون سارگان در سه الگو استفاده شده در پژوهش بزرگتر از ۰/۰۵ است، در نتیجه فرضیه صفر مبنی بر عدم همبستگی ابزارها با اجزای اخلاص را نمی‌توان رد کرد. آزمون دوم، آزمون خود همبستگی جملات اخلاص مرتبه اول $AR(1)$ و مرتبه دوم $AR(2)$ است به این صورت که باید فرضیه صفر مبنی بر عدم وجود خود همبستگی مرتبه اول رد شود و عدم وجود خود همبستگی سریالی مرتبه دوم رد نشود.

یافته‌ها:

نتایج آزمون‌های سه الگوی مورد استفاده در پژوهش نشان می‌دهند که متغیرهای ابزاری مورد استفاده مستقل از عبارت خطا بوده و در جهت تخمین مدل از اعتبار لازم برخوردار هستند. بر اساس نتایج حاصل از برآورد الگوها، رانت منابع طبیعی دارای اثر منفی و معنادار و حکمرانی خوب دارای اثر مثبت و معنادار بر شادکامی است. علاوه بر آن اثر تعاملی رانت منابع طبیعی و حکمرانی خوب بر شادکامی، منفی و معنادار است. علامت منفی ضریب تعاملی رانت منابع طبیعی و حکمرانی خوب بر روی شاخص شادکامی اشاره بر آن دارد که اتکا بر رانت‌های منابع طبیعی منجر به تضعیف آثار مثبت حکمرانی خوب بر روی شادکامی می‌گردد.

نتیجه:

کشورهای دارای منابع طبیعی، درآمد فراوانی از فروش منابع خود به دست می‌آورند، با وجود این درآمدها، انتظار می‌رود که کشورهای دارای منابع طبیعی، رشد و توسعه اقتصادی و در ادامه رفاه و شادکامی بالایی را تجربه کنند اما از سطح پایین رفاه و شادکامی برخوردارند. علت این است که منابع طبیعی و عدم استفاده مناسب از درآمد آن باعث کاهش کیفیت حکمرانی می‌شود از طرف دیگر ضعف شاخص‌های نهادی بر رشد و شادکامی اثر سوء می‌گذارد و نعمت حاصل از منابع را به نفرین منابع تبدیل می‌کند. عدم وجود چهارچوب‌های ساختاری- نهادی در اکثر کشورهای مورد مطالعه، افزایش منابع طبیعی و سوء استفاده از رانت منابع توسط گروه‌های مختلف رانت‌جو با کاهش برابری، رفاه و شادکامی همراه است.

تورم و بیکاری دارای آثار منفی و معنادار بر شاخص شادکامی هستند. افزایش بیکاری و تورم و به تبع آن کاهش قدرت خرید باعث کاهش شادکامی می‌شوند. ضریب شاخص توسعه انسانی مثبت و معنادار بوده و در نتیجه بهبود کیفیت شاخص توسعه انسانی که به معنی افزایش سلامت، میزان تحصیلات، درآمد و استانداردهای زندگی است بر شادکامی تأثیر مثبت دارد. همچنین با توجه به اثر منفی رانت منابع طبیعی بر شادکامی اقداماتی از قبیل مدیریت منابع طبیعی، بکارگیری ابزارهایی چون صندوق ذخیره ارزی، استفاده از درآمد منابع طبیعی برای سرمایه‌گذاری در بخش‌های مولد اقتصادی و کاهش سهم درآمد منابع در بودجه جاری دولت می‌تواند فعالیت‌های رانت‌جویانه را کاهش داده و از بروز آثار منفی آن بر روی شادکامی جلوگیری کند.

Reference

- Ahmadov, I., Mammadov, J., & Aslanli, K. (2013). Assessment of Institutional Quality in Resource-Rich Caspian Basin Countries. Available at SSRN 2274813: <https://ssrn.com/abstract=2274813> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2274813>.
- Alexeev, M. & R. Conrad. (2011). The Natural Resource Curse and Economic Transition. *Economic Systems*. 35(4): 445–461.
- Argyle, M. (2005). *Happiness Psychology*. (M. Gohari, H. Taherneshatdost, F. Bahrami, H. Palahang, & M. Kalantari, Trans.) Isfahan, ISF: Jahad University (Original work published 2001) (in Persian).
- Aristotle, (1979). *Aristotle's politics* (H. Enayat Trans) Tehran. Teh: Amir Kabir, Pocket Books (Original work published 322 - 384 BC) (in Persian).
- Auty, R. M. (2001). *Resource abundance and economic development*. Oxford University Press, Oxford and New York.
- Behboudi, D., Asgharpour, H., & Mohammadlou, N. (2012). The Role of Institutional Quality on Relationship between Resource Abundance and Economic Growth in Oil Economies. *Quarterly Journal of Economic Research and Policies*, 20 (62), 95-116 (in Persian). URL: <http://qjerp.ir/article-1-390-en.html>
- Bravo-Ortega, C. & J. De Gregorio (2005), The relative richness of the poor? Natural resources, human capital and economic growth, The World Bank, Policy Research Working Paper Series No. 3484.
- Bulte, E. H., Damania, R. & Deacon, R.T. (2003). Resource Abundance, Poverty and Development *Departmental Working Papers*, Department

- of Economics. UCSB, Uc Santa. Available at: <https://escholarship.org/uc/item/66z854gv>.
- Busse, M. & Groning, S. (2011). The Resource Curse Revisited: Governance and Natural Resources. *Springer* 154:1-20, Available at: <https://www.jstor.org/stable/23326390>.
- Carbonnier, G. Wagner, N., & Brugger, F. (2011). Oil, Gas and Minerals: The Impact of Resource-Dependence and Governance on Sustainable Development. The Centre on Conflict, Development and Peace building. CCDP Working Paper. (Geneva: The Graduate Institute). Available at: <http://www.graduateinstitute.ch/ccdp>.
- Clark, A., Frijters, P. & Shields, M. A. (2008). Relative Income, Happiness, and Utility: An Explanation For The Easterlin Paradox And Other Puzzles". *Journal of Economic Literature*, 46(1), 95-144.
- Debanath, R.M. & Shankar, R. (2014). Does good governance enhance Happiness: a cross nation study. *Social Indicators Research*, 116: 235-253.
- Dehqani, H., Akbarzadeh, F., Khoshfar, Gh. R., & Rabbani, R. (2011). A Study of The Impacts of Economic Capital on the Youth Happiness. *Quarterly Journal Strategy for Cultural*, 4(12-13), 159-182 (in Persian).
- Di Tella, R. & Mac Culloch, R.J. (2006). Some Uses of Happiness Data in Economics. *Journal of Economic Perspectives*. 20(1): 25-46.
- Dizaji, S.F., (2012), Exports, government size and economic growth (evidence from Iran as a developing oil-export based economy), International institute of Social Studies of Erasmus University Rotterdam, working paper, No. 535.
- Dizaji, S.F. (2014). The effects of oil shocks on government expenditures and government revenues nexus (with an application to Iran's sanctions), *Economic Modelling*, 40: 299-313.
- Dizaji, S.F. (2016). Oil rents, political institutions, and income inequality in Iran. In: Farzanegan, M.R., Alaedini, P. (Eds). *Economic Welfare and Income Inequality in Iran: Developments since the Revolution*. Palgrave Macmillan/Springer Nature: 85-109.
- Dizaji, S.F. (2019). The potential impact of oil sanctions on military spending and democracy in the Middle East, International institute of Social Studies of Erasmus University Rotterdam, working paper, No. 644.
- Dizaji, S.F., Farzanegan, M.R., Naghavi, A. (2016). Political institutions and government spending behavior: theory and evidence from Iran. *International Tax and Public Finance*, 23, 522–549.

- Easterlin, R. A. (1974). Does economic growth improve the human lot? Some empirical evidence. *Nations and households in economic growth*. Academic Press, New York, 89-125.
- Easterlin, R. (1995). Will Raising the Income of All Increase the Happiness of All? *Journal of Economic Behavior and Organization*. 27(1), 35-48.
- Easterlin, R.A. (2003). Explaining happiness, *Proceedings of the National Academy of Sciences*. 100 (19): 11176-11183.
- Eddington, N. & Shuman, R. (2004). Subjective well-being. Presented by Continuity Psychology Education. *The Journal of Personality & Social Psychology*, 34(8), 41-57.
- Ebrahimi, M., & Salarian, M. (2009). An investigation of curse phenomenon of natural resources and oil-exporting countries and the influence of presence in OPEC on the economic growth of its member countries. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, 6(1), 77-100 (in Persian).
- Eskandari, J. (2010). *Comparison of the Effects of Unemployment and Inflation on Happiness* (Master's thesis), Faculty of Economics, Management and Administrative Sciences, Semnan University. (in Persian).
- Eysenck, M. W. (1996). *Happiness: Facts and Myths*. (M. Firoozbakht & Kh. Beygi Trans) Tehran, Teh: Badr, (Original work published 1990) (in Persian).
- Headey, B.& Wearing, A. (1992). *Understanding happiness: A theory of subjective well-being*. Melbourne, Australia: Longman Cheshire.
- Helliwell, J. & Huang, H. (2008). How's your government? International evidence linking good government and well-being. *British Journal of Political Science*, Cambridge University Press, 38(4): 595–619.
- Helliwell, J.F., Huang, H. Grover, Sh. & Wang. Sh. (2018). Empirical linkages between good governance and national well-being. *Journal of Comparative Economics*, 46 (4): 1332–1346.
- Hesabi, H., (2016). *Investigating the Effect of Environmental Quality on Happiness* (Master's thesis), Faculty of Economics, Allameh Tabataba'i University (in Persian).
- Ho, L.S., & Ng., Y.K. (2016). Happiness and government: The role of public spending and public governance. (CPPS Working Papers Series no.197). Retrieved from Lingnan University website: <http://commons.ln.edu.hk/cpps wp/97>.

- Huang, C. J. (2016). The Impact of Governance on Happiness: Evidence from Quantile Regressions. *World Academy of Science, Engineering and Technology, International Journal of Economics and Management Engineering*, 10 (7).
- Kaufmann, D. & Kraay, A. (2007). Governance Indicators: Where Are We, Where Should We Be Going? Global governance Group, Policy Research Working Papers, No 4370, Washington DC: World Bank.
- Kesebir, P., & Diener. E.D. (2008). In Pursuit of Happiness: Empirical Answers to Philosophical Questions. *Perspectives on Psychological Science*. London: Allen Lane. 3.(2): 117-125.
- Khorsandi, M., & Alibabaie, N. (2016). Which is Worse, Unemployment or Inflation: The Comparison of the Effect of Unemployment and Inflation on Happiness. *Journal of Economic Research*, 16(63), 1-24 (in Persian).
- Kolstad, I., & Wiig, A. (2009). It's the rents, stupid! The political economy of the resource curse. *Energy Policy*, 37(12): 5317-5325.
- Koromi Nouri, R., Mocrrie, A., Mohammadifar, M., & Yazdani, E. (2002) The Study of Happiness & Well Being and The Role of Different Factors for Them Among Students of Tehran University, *Journal of Psychology and Education*, 32(1) 3-41 (in Persian).
- Leamer, E., Maul, H., Rodrigues, S., & Schott, P. (1999). Does natural resource abundance increase Latin American income inequality? *Journal of Development Economics*, 159: 3-42.
- komijani, A., & Salatin, P. (2009) . Effects of Good Governance on Economic Growth in the Selected Countries of OPEC and OECD. *Quarterly Journal of Economical Modeling*, 2(6), 1-24 (in Persian).
- Mauro, P. (1995). Corruption and growth. *Quarterly Journal of Economics*, 110: 681-712.
- May, D. (2007). Determinants of Well-Being. Newfoundland and Labrador Statistics Agency. www.budgaulton photography.com.
- Mehrara, M., Abrishami, H., & Zamanzadeh Nasr Abadi, H. (2010). Cursed by resources or institutions? The Case Study: Oil exporting countries. *Economic Research Review*, 10(3), 205-223 (in Persian).
- Mehrara, M. & Asadian, Z. (2009). The effect of good governance on direct foreign investment in countries with average revenues, *International Economics Studies*, 20(35), 1-20 (in Persian).

- Moenifard, M., & Mehrara, M. (2015). Effect of Abundance of Natural Resources on Governance Quality in Developing Countries. *Journal of Economic Development Policy*, 3(4), 9-32 (in Persian).
- Monsef, A., Mozhgan Moalemi, M., Biyabani, J., Nejati, M., & Taherizadeh, J. (2019). Investigating Economic Factors Affecting Happiness in Selected Countries: Panel Threshold Regression Approach. *Quality journal of: Economic Growth and Development Research*, 9(36), 15-24 (in Persian).
- Naseri, A. R, Dizaji, S.F., & Poursalimi, H. R. (2018). Control of natural resource rents efficiency on corruption by good governance indexes. 13(55), 107-132 (in Persian).
- Izadkhashti, H., dadgar, Y., & beygi, P. (2022). Investigating the Simultaneous Impact of Institutional Quality and Tax Evasion on the Performance of the Tax System in Selected Mena Countries. *Quarterly Journal of Quantitative Economics (JQE)*, 18(4), 125-158. doi: 10.22055/jqe.2021.31807.2181
- Ogundiya, I.S. (2010). Democracy and Good Governance: Nigeria's Dilemma. *African Journal of Political Science and International Relations*. 4(6), 201-208.
- Ott, J. C. (2005). Level and equality of happiness in nations: Does greater happiness of a greater number imply greater inequality in happiness? *Journal of Happiness Studies*, 6(4).
- Ott, J. C. (2010). Good governance and happiness in nation: Technical quality precedes democracy and quality beats size. *Journal of Happiness Studies*, 11(3), 353–368.
- Ott. J. C. (2011). Government and Happiness in 130 Nations: Good Governance Fosters Higher Level and More Equality of Happiness. *Social Indicators Research: An International and Interdisciplinary Journal for Quality-of-Life Measurement*. 102 (1), 3-22.
- Rousseau, J. B. G. (2009). *Essays on The Economics of Happiness*. (Ph.D. Dissertation) University of Michigan, Michigan, The United States.
- Sachs, J. D. & Warner, A. M. (1995). *Natural resource abundance and economic growth*. Development Discussion. Paper No. 517a. Harvard Institute for International Development, Harvard University.
- Sachs, J.D., & Warner, A.M. (2001). Natural resources and economic development: the curse of natural resources. *European Economic Review*. 45(4-6): 827-838.

-
- Suh, M. & Oishi, Sh. (2002). Subjective Well-Bing Across Culture. *Online reading in psychology and culture*. 10(1). <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1076>.
- Toorani galosalar, N. (2017). *The Interaction of Good Governance and Abundance Natural Resources on Total Factor Productivity in Selected Countries of Petroleum Exporting and developed countries the period (1996-2014)*. (Master's thesis), Faculty of Social Sciences and Economic, Alzahra University (in Persian).
- Torvik, R. (2009). Why do some resource- abundant countries succeed while others do not? *Oxford Review of Economic Policy*, 25(2), 241-256.